

En daarom is het toch te doen: hoe meer dit boek geraadpleegd zal worden, des te beter zal het zijn voor den vooruitgang der neurologische wetenschap.

C. T. VAN VALKENBURG.

Dr. SIEGFRIED OBERNDORFER, *Pathologisch-anatomische Situsbilder der Bauchhöhle*. J. F. LEHMANN'S Verlag, München. Prijs / 12.—

In dit handige boekje, het veertiende nummer van de serie van LEHMANN'S *Medicinische Atlanten* in quarto, geeft de schrijver een reeks van twee en negentig zeer fraaie afbeeldingen van verschillende door hem bij lijkopeningen gefotografeerde liggingsverhoudingen der buikorganen. Met zorg zijn zulke verhoudingen gekozen, die voor bepaalde ziektebeelden kenmerkend zijn, o.a. zandloopermaag, ptosis van de maag, eenige voorbeelden van coecum mobile, megacolon en megasigmoïed, tuberculose en carcinom van het buikvlies, terwijl bovendien verschillende vormen van breuken, darminfarceering, leverafwijkingen, enkele ovariaalgezwollen en de ligging van de zwangere baarmoeder in de laatste maanden zeer aanschouwelijk zijn weergegeven.

In een korten tekst vindt men eenige toelichtingen, terwijl naast iedere plaat een eenvoudige schematische teekening is gegeven, waarop de voornaamste onderdeelen van elk beeld ter vergelijking zijn geschetst en met nummer en verklaring den weg wijzen in de uit den aard der zaak, dikwijls wat samengestelde figuren. Dit is een zeer goed denkbeeld geweest.

Het spreekt vanzelf, dat elke lijkopening haar eigen liggingsverhoudingen der buikorganen vertoont en men zal dus allicht geen enkele der weergegeven situs gezien hebben, precies zóó als OBERNDORFER ze afbeeldt. Maar het algemeene karakter der verschillende afwijkingen komt in elk der platen zóó goed uit, dat zij m.i. bij het onderwijs uitnemende diensten kunnen bewijzen als voorbeelden van bepaalde stoornissen in de buikholte, o.a. bij episkopische projecties voor een grooter auditorium.

Zulk een atlas leent zich weinig voor een uitvoerige bespreking; al lukt hetgeen in den tekst gezegd wordt hier en daar tot critiek uit, o.a. betreffende de afsluiting van het duodenum terminale. OBERNDORFER hecht nogal veel aan dezen vorm van duodenaal-ileus, maar het komt mij voor, dat wellicht enkele door hem waargenomen gevallen hem verleiden tot een te hoog aanslaan van de beteekenis van dezen vorm van darmafsluiting; ik althans heb deze nooit gezien. Een der beide afbeeldingen, die hij daarvan geeft, kan mij ook niet overtuigen, omdat, terwijl de afsluiting van het duodenum geteekend wordt bij het *einde* van dit orgaan, de uitzetting ervan niet verder gaat dan het *eerste begin*, de ampulla duodeni; dit is niet wat men bij zulk een afsluiting door druk op een bepaalde plaats verwacht en geregeld ziet, en de vraag komt dan ook op, of hier niet een andere oorzaak, bijv. sterke enteroptose bij de zeer sterk vermagerde patiënte (M. Basedowii), als verklaring moet gelden.

Daar de schrijver ons zulke fraaie afbeeldingen geeft op het gebied der voedingsorganen, verlangt men onwillekeurig meer, en zou men bijv. gaarne ook een en ander willen zien uit het gebied der nierpathologie (hydronephrose, niergezwellen), afwijkingen van de blaas, enkele gezwellen van de baarmoeder, maar..... in deze tijden past bescheidenheid onzer wenschen en dankbaarheid voor het gebodene.

De samensteller van deze verzameling heeft recht op onze erkentelijkheid voor de zorg, aan deze mooie en duidelijke afbeeldingen besteed.

R. DE JOSSELIN DE JONG.

W. BLAIR BELL, *The Pituitary*. London 1919, BAILLIERE, TINDALL and COX. Prijs 30 shilling.

Hoewel dit boek niet zoo heel nieuw meer is, is het in dit *Tijdschrift* nog niet besproken, en daar het zeker als een aanwinst beschouwd moet worden, mag ik misschien even iets er over zeggen. Het is een uiterst fraai uitgevoerde monographie over de physiologie, pathologie en pharmacologie van de hypophysis en onwillekeurig voelt men de neiging bij zich opkomen om een vergelijking te maken met het prachtige in 1912 verschenen boek van CUSHING. Deze valt niet in het nadeel van het werk van BLAIR BELL uit. De afbeeldingen zijn zoo mogelijk nog fraaier.

Van alle vraagstukken wordt de literatuur besproken (waarbij soms met de namen der schrijvers wat vreemd wordt omgesprongen; VAN RIJNBERK wordt bijv. als RIJNBERG ten tooneele gevoerd) en meestal geeft de schrijver tot slot zijn eigen goed gedocumenteerde opvatting weer. Zoo kiest hij bijv. partij in den strijd, of de cellen, die zich met verschillende kleurstoffen kleuren (eosinophile cellen; chromophobe cellen), inderdaad verschillende cellen zijn, of dat deze slechts verschillende trappen van ontwikkeling van één cellensoort voorstellen. BLAIR BELL houdt het geheel met de laatste theorie. Over de vraag, welken invloed infundibuline op de blaas heeft, zijn de schrijvers het niet eens. BELL komt tot het besluit, dat deze stof zeer duidelijk samentrekkingen geeft en bijv. de laatste druppels urine kan uitdrijven.

Schitterend is de beschrijving van de techniek der proeven, waarbij de klier geheel of gedeeltelijk verwijderd wordt. Volgens den schrijver is de uitvoering eener dergelijke operatie eenvoudig, en als men de beschrijving leest met de verzekering, dat een geheele hypophysectomie ongeveer 30 minuten duurt, gevoelt men lust het ook eens te beproeven, iets wat, naar ik vrees, niet zou meevallen. De oude strijd, of de hypophysis voor het leven noodig is, schijnt door deze prachtige proeven wel beslist te zijn en wel in dien zin, dat volledige verwijdering van de hypophysis steeds doodelijk is. Als ik mij niet vergis, is de schrijver gynaecoloog. Een gynaecoloog, die zulk werk levert op een gebied dat eigenlijk niet het zijne is, is wel een zeldzaamheid.

Ik moet helaas twee bezwaren tegen het boek noemen. Het eerste is, dat de literatuur zelfs tot 1919 alles behalve bij is. Alles